

Sygn. akt I KK 74/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej,

w sprawie **H. B.**

oskarżonej z art. 212 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 lutego 2021 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego J. Ł. i Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt II Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 26 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K (...),

I. uchyla zaskarżony wyrok w części zasądzającej od oskarżyciela prywatnego na rzecz oskarżonej zwrot kosztów zastępstwa procesowego oraz w części utrzymującej w mocy pierwszoinstancyjne orzeczenia o kosztach procesu (pkt III i IV) i

przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania;

II. oddala kasację pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w pozostałej części i zwalnia J. Ł. od zapłaty kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu oskarżyciela prywatnego r.pr. I. C. - Kancelaria Radcy Prawnego I. C. w O. - kwotę 442,80 zł, w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O., wyrokiem z 26 kwietnia 2019 r., uniewinnił H. B. od popełnienia na szkodę J. Ł. dwóch przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego, to jest zniesławienia połączonego ze znieważeniem mającego mieć miejsce 19 lipca 2016 r. (art. 212 § 1 k.k. w zb. z art. 216 § 1 k.k.) oraz zniesławienia w piśmie z 6 września 2016 r. (art. 212 § 1 k.k.); na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. zasądził od oskarżyciela prywatnego na rzecz oskarżonej kwotę 3300 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz obciążył oskarżyciela prywatnego kosztami procesu.

Sąd Okręgowy w S., po rozpoznaniu w dniach 13 sierpnia i 12 września 2019 r. apelacji oskarżyciela prywatnego: 1) zmienił pierwszoinstancyjny wyrok, uznając, że oskarżona 19 lipca 2016 r. dopuściła się czynu z art. 212 § 1 k.k. oraz że jego społeczna szkodliwość jest znikoma, i – na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. – umorzył postępowanie w tym zakresie; 2) utrzymał w mocy wyrok Sądu *a quo* w pozostałej części; 3) na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. zasądził od J. Ł. na rzecz H. B. kwotę 2000 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; 4) zwolnił oskarżyciela prywatnego od ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego.

Kasacje od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego złożyły dwa podmioty: pełnomocnik z urzędu oskarżyciela prywatnego i Prokurator Generalny w trybie art. 521 § 1 k.p.k. w dniu 14 września 2020 r.

Pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, zaskarżając wyrok Sądu odwoławczego w całości, zarzucił rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie: I. art. 628 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. przez niezasadne obciążenie w oparciu o art. 632 pkt 1 k.p.k. oskarżyciela prywatnego w całości kosztami postępowania (pkt a); II. co do czynu z 19 lipca 2016 r. – 1) art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. przez rażąco wadliwe uznanie, iż czyn odznacza się znikomym stopniem społecznej szkodliwości (pkt b), 2) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. przez dowolną ocenę dowodów (pkt h); III. co do czynu z 6 września 2016 r. – 1) art. 212 § 1 k.k. przez błędną jego wykładnię (pkt c), 2) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. przez dowolną ocenę dowodów (pkt e), 3) art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. (pkt f), 4) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. przez niedokonanie rzetelnej kontroli instancyjnej (pkt g); IV. art. 438 § 2 k.p.k. (najpewniej chodziło o pkt 2 tego artykułu) przez nie rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego prowadzącego sprawę w pierwszej instancji, co mogło stanowić bezwzględne uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (pkt i). W konsekwencji autor tej kasacji zażądał uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok Sądu *ad quem* w części dotyczącej orzeczenia o kosztach procesu na niekorzyść oskarżonej, zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie art. 628 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 629 zd. *in fine* k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. w zw. z art. 635 k.p.k. i wniósł o wydanie w tym zakresie orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

Obecny na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej poparł w całości kasację Prokuratora Generalnego oraz w części dotyczącej kosztów kasację pełnomocnika oskarżyciela prywatnego; wniósł natomiast o oddalenie kasacji pełnomocnika w pozostałym zakresie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

I

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w części kwestionującej umorzenie postępowania oraz utrzymanie w mocy uniewinnienia okazała się bezzasadna w stopniu zbliżonym do oczywistego.

1. Odnosząc się do trzech zarzutów negujących umorzenie postępowania karnego z powodu znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu (pkt b, d i h) , należało przede wszystkim odnotować, że Sąd Najwyższy nie jest władny dokonywać w postępowaniu kasacyjnym ponownej oceny dowodów i na podstawie własnej oceny kontrolować poprawności poczynionych ustaleń faktycznych, albowiem art. 523 § 1 k.p.k., w którym ujęto zamknięty katalog podstaw kasacyjnych, wyłącza spośród nich zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Skoro zatem podważanie przez skarżącego dokonanej oceny okoliczności wyznaczających stopień społecznej szkodliwości czynu możliwe jest wyłącznie na podstawie zarzutu z art. 438 pkt 3 k.p.k., a ten w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalny (zob. post. SN z 27 marca 2002 r., V KKN 175/00), to wywody pełnomocnika oskarżyciela w tej mierze nie mogły przynieść oczekiwanego przez niego rezultatu. Tylko na marginesie warto zaznaczyć, że dla uznania znikomości stopnia społecznej szkodliwości czynu nie jest konieczne, aby owa znikomość była obustronna, tzn. aby dotknęła zarówno strony przedmiotowej, jak i podmiotowej (zob. wyr. SN z 28 sierpnia 2003 r., III KK 45/03).

2. Analizując zarzuty odnoszące się do orzeczenia utrzymującego w mocy uniewinnienie oskarżonej (pkt c, e, f i g), trudno nie dostrzec, że skarżący – wbrew dyspozycji art. 519 k.p.k. – trzy pierwsze z nich skierował bezpośrednio przeciwko pierwszoinstancyjnemu rozstrzygnięciu, co siłą rzeczy nie było w stanie doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego w tym zakresie orzeczenia. Takiego skutku nie mógł spowodować również zarzut, w którym powołano wprawdzie art. 433 § 2 k.p.k., tyle że zrezagowano go w sposób tak lakoniczny, że wręcz uniemożliwiający jego rzeczowe rozpoznanie. Gdyby jednak nawet interpretować treść tego zarzutu wyjątkowo rozszerzająco, to i tak wolno byłoby tu mówić w istocie tylko o zarzucie błędu w ustaleniach faktycznych, niedopuszczalnym wszak – o czym już wspomniano wyżej – w postępowaniu kasacyjnym.

3. Rzucała się w oczy nietrafność zarzutu naruszenia art. 438 pkt 2 k.p.k., prowadzącego – jak sugerował autor kasacji – do wystąpienia bezwzględnego uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Dość przypomnieć, że wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w O. od udziału w sprawie jako *iudex suspectus* został zgłoszony 9 kwietnia 2019 r. po rozpoczęciu przewodu sądowego (k. 525), mimo że

domniemana przyczyna wyłączenia była oskarżycielowi prywatnemu wcześniej znana, i z tej racji żądanie to w dniu 25 kwietnia 2019 r. zostało pozostawione bez rozpoznania na podstawie art. 41 § 2 k.p.k. (k. 592).

Dlatego kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego podlegała w omówionej części oddaleniu (art. 537 § 1 k.p.k.). Trudna sytuacja finansowa J. Ł. legła u podstaw decyzji o zwolnieniu go od uiszczenia kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne w tym zakresie (art. 624 § 1 k.p.k.).

II

Kasacje Prokuratora Generalnego w całości i pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w części dotyczącej kosztów procesu (pkt a) – dopuszczalność tej ostatniej kasacji w przedmiocie kosztów nie budziła zastrzeżeń (zob. wyr. SN z 12 kwietnia 2017 r., V KK 382/16, OSNKW 2017, z. 8 poz. 49) – zasługiwały na uwzględnienie.

Ugruntowane jest zapatrywanie, zresztą jasno wynikające z treści art. 629 k.p.k. w zw. z art. 628 pkt 1 k.p.k., że w wypadku umorzenia postępowania w sprawach prywatnoscargowych z powodu znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu nie ma zastosowania art. 632 pkt 1 k.p.k., lecz należy zasądzać od oskarżonego na rzecz oskarżyciela prywatnego poniesione przez niego koszty; do kosztów tych nie wlicza się jedynie uiszczonej przez oskarżyciela prywatnego zryczałtowanej równowartości wydatków, której zwrot zarządza prezes sądu w oparciu o art. 622 k.p.k. Wskazana regulacja uszła uwagi Sądu odwoławczego, co stanowiło rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa (art. 523 § 1 k.p.k.).

W niniejszej sprawie zatem Sąd *ad quem* powinien był zasądzić od H. B. na rzecz J. Ł. poniesione przez niego koszty zastępstwa procesowego, jak też i obciążyć oskarżoną pozostałymi kosztami procesu – rzecz jasna w zakresie dotyczącym czynu z 19 lipca 2016 r., co do którego umorzono postępowanie karne na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. Wobec dokonanej na etapie apelacyjnym zmiany polegającej na umorzeniu postępowania powinnością Sądu odwoławczego było nadto odpowiednie skorygowanie rozstrzygnięcia o kosztach procesu zapadłego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

W ponownym postępowaniu odwoławczym dotyczącym już tylko kosztów procesu Sąd Okręgowy w S. zobligowany będzie, kierując się regułami z rozdziału 70 k.p.k., wydać właściwe rozstrzygnięcie co do uzasadnionych wydatków stron z tytułu ustanowienia przez nie pełnomocnika i obrońcy zarówno w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jak i drugoinstancyjnym, a nadto orzec poprawnie o pozostałych kosztach procesu (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 519 k.p.k.).